

ПАМ'ЯТЯНО МІНУЛЕ
200-річчя
НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗСА
100-річчя
АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ
- ВУДИМО МАВУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Redaktion i Administracija:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Нью Йорку (212) 227-4123
УНСоюз: (201) 451-2200
з Нью Йорку (212) 227-6250
(212) 227-5251

PIK LXXXII Ч. 197. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, ВІСІРОК, 21-го ЖОВТНЯ 1975 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 21, 1975 No. 197. VOL. LXXXII.

УКРАЇНЦІ НЬО ЙОРКУ ВШАНУВАЛИ ГЕН. ТАРАСА ЧУПРИНКУ ПОЛІТИЧНИМ ПАНЕЛЕМ, РЕЛІГІЙНИМ ВІДПРАВАМИ І ВЕЛИКОЮ АКАДЕМІСІО

Нью Йорк, Н. Й. (в. л.) — Політичний панелем в п'ятницю, 17-го жовтня ц. р., мовлявми і панашування в церкві св. Юра та Великою Академією в неділю, 19-го жовтня, українці Нью Йорку під проводом Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій — Відділу УККА, прославили головного командира Української Повстанської Армії ген. хор. Тараса Чупринку-Романа Шухевича-Тура у 25-ту річницю його героїської смерті.

Ген. Т. Чупринка-Шухевич

В панелі у п'ятницю, який мав за завдання навітлити постать голови Проводу ОУН на Рідних Землях, головного командира УПА і голови Генерального Секретаріату УГВР ген. хор. Романа Шухевича-Тараса Чупринки, брали участь два члени УГВР в Україні, а саме: віцепрезидент проф. Іван Вовчук і д-р Мирослав Прокіп та два молодші доповідачі з народженого поза Україною покоління — докторант Колумбійського університету Лев Чирковський і студент права Аскольд Левицький. Той, який об'являв молодий доповідач більше знання про особі Романа Шухевича і характеризувала обставини, в яких ріс, вчився і готувався до боротьби молодий Роман, старші дали аналіз тодішнього політичного стану і відносин в Україні, як також в імперії СРСР в загальному. Д-р М. Прокіп, як учасник подій, ствердив, що тодішня ситуація ОУН на Рідних Землях і час-

тини УПА, зокрема в 1943-44 рр., були дуже поважним фактором у тодішній політичній розгрі і з ними рахувалися обидві воюючі сторони. Говорячи про Чупринку як людину і як провідника, д-р Прокіп відзначив, що якщо визвольна боротьба протривала у страшний підольський діяльності так довго, то це треба у великій мірі завдячувати Романові Шухевичеві. "Мало ми зробили за визнанням Звернення Воюючої України підписаного Романом Шухевичем, — говорив проф. І. Вовчук. — Якщо так далі буде, політична справа це більше понизиться і придусить нас з нашими дрібними справами". Прелегент ствердив, що УГВР була революційним урядом України від 1944 до 1950 року і під її керівництвом виробилися у народі форми державної думки, свідченням чого можуть бути праці підпільних авторів Полтави, Горького, Кужля та інших. У панелі, який відкрив го-

20,000 НАРОДУ БУЛО НА ВІДКРИТТІ ПАМ'ЯТНИКА ЛЕСІ УКРАЇНЦІ В ТОРОНТО

Владис Українських Церков і духовенство, представники федерального і провінційного урядів Канади та крайових і місцевих українських установ і 20,000 народу взяли участь в урочистостях відкриття пам'ятника Лесі Українці, виготовленого мистцем-скульптором Михайлом Черешньовським, в одному з парків Торонто минулої суботи і неділі, 18 і 19-го жовтня ц. р. Пам'ятник відкрив федеральний міністер праці Джон Муїр, який віддав справу багатокультурності. Подробні цих великих торжеств будуть подані в черговій числі "Свободи".

ІНЖ. СПИРИДОН ДОВГАЛЬ, ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ, ПОМЕР У МЮНХЕНІ НА 80 РОЦІ ЖИТТЯ

Мюнхен. — 15 жовтня ц. р. помер тут інженер Спиридон Довгаль, кол. полковник Армії УНР, голова Української Національної Ради, один з найвидатніших діячів Української визвольної війни й один з найвидатніших діячів Українського Державного Центру на чужині. Народжений 31 жовтня 1896 р. у с. Насівка, служив під час Першої світової війни в російській армії, але перейшов до Армії УНР за час початку її організації. В ранзі сотника був командиром куреня і заступником командира 7-го Сільного полку 3-ї Залізної дивізії тодішнього полковника, пізнішого генерала Володимира Удовиченка. Брав участь у Першому Зимовому Поході генерала Омеляновича Павленка, був важко ранений і дістав ступінь полковника. На еміграції у Чехо-Словаччині студював економію в Господарській Академії в Нодьборзі, і закінчив її з дипломом інженера. Переїздивши на Карпатську Україну, був одним із засновників і першим редактором газети "Нова Свобода". Мадяри, схопивши його, важко його побили. Коли відстався з мадерського полону, переїхав спершу до Праги, опісля, на прохання Павла Зайцева, до Берліну, де редагував журнал "Довгаль" для українських примусових робітників у Німеччині.

В Нью Джерзі оформлено новий Фестивальний Комітет

Елізабет, Н. Дж. (Я. Г.). — У неділю, 19-го жовтня, тут відбулися збори представників Відділу УККА стеїту Нью Джерзі. Однією з головних точок програми наради був вибір нового складу Фестивального Комітету. Щорічний Український Фестиваль у Гарден Стейт Арте Сентер у Гольмдел, Н. Дж. здобув собі велике признание і популярність. Він після двох років став уже своєрідною інституцією в житті цього стеїту. Фестиваль у 1976 році відбудеться в першій половині червня і буде привабливий 200-річчю Американської Незалежності і 100-річчю українського поселення в ЗСА. З огляду на

ЦУКА продовжує акцію за придбання Дому Українського Емерита

Нью Йорк (А.М.). — Центральна Українська Кооперативна Америка (ЦУКА) склала нараду представників церковних установ, центральних установ, братських союзів та добродійних установ. Предметом наради, що відбулася тут 18-го жовтня ц. р. в авлі Українського Соціологічного Інституту, було придбання повозбудованого, чотириповерхового з 150 кімнатами та 214 ліжками, повністю вивінуваного будинку для старших. Цей дім затверджений федеральними властями і готовий до використання. Положення над морем у південній частині Нью Йорку на Статен Айленді, дім має

СССР ПОРУШУЄ ЛЮДСЬКІ І НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВА — СТВЕРДЖУЄ МІЖНАРОДНЕ ПЕРЕСЛУХАННЯ САХАРОВА В КОПЕНГАГЕНІ

ЧОРНОВІЛ У ЗВЕРНЕННІ ДО ПРЕЗИДЕНТА ФОРДА ПЕРЕСТЕРІГАС АМЕРИКУ І СВІТ ПЕРЕД ФАЛЬШИВИМ ВІДПРУЖЕННЯМ

Нью Йорк (Пресова Служба 31 УГВР). — Ми, політичні в'язні СРСР 1972 та наступних років, вважаємо себе жертвами політики розриву, і поки що це один із найбільш реально відчутних і наслідків". — твердив Вячеслав Чорновіл, український журналіст і совєтський політичний діяч, який звернувся до президента ЗСА Джералда Форда. Вячеслав Чорновіл, ув'язнений в Мордовських таборах, написав це своє звернення 1-го жовтня ц. р. і його текст, який тепер предстает на Заході, був поширений у самиздді. Повний текст листа Фордові до президента Форда звучить:

Вячеслав Чорновіл

Пане Президенте!

Намільюся думати, що діалог між Заходом та Сходом, який дещо розширився за останні роки і дістав назву розриву, є ділом не лише керівників держав і партій, але, передовсім, самих народів. Однак, якщо різні версії громадян ЗСА можуть давати свою оцінку Вашим зусиллям через численні інституції демократичного суспільства (Конгрес, преса, опити громадської думки тощо), то такої можливості повністю позбавлені громадяни СРСР, де існують суспільний устрій виключає, під загрозою кримінального переслідування, можливість будь-якого внутрішнього діалогу й дозволяє громадянам тільки мовчати або ж "одностайно схвалювати" дії самозначущих партійних лідерів. Але право на самостійну оцінку ідей та висновків й на опозицію — це невід'ємне природне право людини, затвержене сучасним етапом розвитку людства і закріплене в міжнародних правових актах ("Загальна Декларація Прав Людини", прийнята ООН). Наявність у суспільствах, більш регламентованих, ніж сучасне совєтське суспільство, не відіалося добути повного індивідуальності й стандартизації мислення, не вдалося на якийсь тривалий час позбавитися опозиції. Є така й в СРСР.

Одним з показників її існування служить періодичні репресивні акції політичної опозиції (КГБ) та наявність у країні політв'язнів.

Громадяни СРСР знають, що за стриману навіть критичну думку керівників КПСС або єдиної допущеної в державі ідеології на них чекають неминучі переслідування, а, можливо, не обмежені в'язниці. Тому люди, репресованих за опозиційні виступи, стоять сотні й тисячі людей, котрі думають так само, як і ми, які не втратили здатності до самостійного мислення, але прилюдно висловити свої погляди не наважуються.

Керівництво КПСС й повністю підлегла йому преса чутливо реагують на відтиски в ЗСА по питанню міжнародного відпруження — на ті, що ім вигідні, і побоюються ті, які є відмінної оцінки.

Думаю, Пане Президенте, Ви теж могли б взяти до уваги думку політичної опозиції в СРСР, репресованої, передовсім, політв'язнями. Беру на себе сміливість ствердити, що висловлені тут думки не є тільки моїми особистими, але віддзеркалюють настанову до цієї проблеми широкого кола совєтських політв'язнів різних націй.

Першочергово ми доніти чітко не уявляємо, що все таки мається на увазі під дуже часто повторюваною фразою "розрив міжнародної (Закінчення на стор. 2-ій)

Копенгаген, Данія. — "Нью Йорк Таймс" з понеділка, 20 жовтня, інформує, що неофіційний міжнародний трибунал, — Міжнародне Переслухання Сахарова, припинило тут до висновку, що "існують серйозні сумніви чи Совєтський Союз додержується принципів, поміщених в міжнародних пактах щодо громадських і політичних прав, ратифікованих Совєтським Союзом у 1973-му році, та у Гельсінкській Декларації з 1967-го року." Під час триденного переслухання, яке розпочалося в п'ятницю, 17-го жовтня, свідчили коло 30 свідків різних національностей, між ними жінка Андрія Синявського, російського письменника, який тепер живе у Франції, Андрій Григоренко, син ген. Петра Григоренка, оборонця людських прав в СРСР, і багато інших колишніх совєтських дисидентів. Як уже інформовано, одним із свідків був д-р Андрій Зварук, представник Української Інформаційної Служби "Смоулоскіп". Двадцятичленний трибунал складався з кількох колишніх совєтських дисидентів, які тепер живуть на Заході, а також в склад трибуналу входили Симон Візенталь, голова Центру життєвих документів у Відні, драматург Юдіас Інеско та один член данського парламенту. Трибунал одержав звернення самого адеватка - дисидента Андрія Сахарова, щорічного лауреата Нобелівської премії миру, який стверджує, що амністія для всіх політичних в'язнів у Совєтському Союзі була б дуже важливим фактором змін моральної та політичної атмосфери в СРСР і дуже спричинила б до подальшого напруження в самої Совєтському Союзі та у закордонних зв'язках. Д-р Сахаров також стверджує, що така амністія є складовою частиною міжнародного детанту та закликає трибунал виступити в обороні "в'язнів за свої переконання", зокрема згадуючи про Леоніда Плуца, українського математика, якого розум, — за словами Сахарова, — знаходить в закладі для умовно вільних у Дніпропетровську, і також згадав українського священника о. Василя Романа, який відбував 10-річний термін ув'язнення за свої релігійні переконання. Крім того, Сахаров закликав трибунал виступити в обороні двох членів совєтської Групи Міжнародної Амністії, Андрія Твердохлебова і Сергена Ковальова, які тепер знаходяться під арештом і очікують судового розправу. Міжнародне Переслухання Сахарова підтримало закликав цього нобелівського лауреата в справі загальної амністії для політичних в'язнів у СРСР.

Після триденних переслуханий свідків, Міжнародне Переслухання Сахарова видало остаточну заяву, в якій стверджує, що в Совєтському Союзі обмежують свободу думки і слова та переслідують людей, які до будь-якої міри є неконформістами. Дуже обмежена свобода руху в самому СРСР, а також дуже обмежене право на еміграцію. Також дуже обмежена свобода релігії. Прагнення меншин в СРСР, жидів і різних народів Совєтського Союзу, триденні в усіх важливих ділянках, зокрема тих народів, які позбавлені їхніх територій, як кримські татари і адриатичські німці. Міжнародне Переслухання Сахарова також ствердило, що в Совєтському Союзі багато людей знаходяться в в'язницях, концентраційних таборах і закладах для умовно вільних та що ці люди позбавлені волі дуже часто в жахливих умовах. Ці в'язні мусять бути визнані політичними в'язнями — ствердив трибунал.

"Нью Йорк Таймс" інформувало, що Міжнародне Переслухання Сахарова формально значило, що не є злудом і тому не може виснозити вирок проти Совєтського Союзу. Газета також інформувало, що совєтський уряд протестував перед урядом Данії, що, мовляв, данський уряд спричиняється до антисовєтської пропаганди, бо Міжнародне Переслухання Сахарова проходило в старинному будинку данського парламенту, але "Нью Йорк Таймс" зазначає, що ці висновки винаймають різні групи, а кілька років тому там відбувся трибунал, який осудив ЗСА за втручання у В'єтнамську війну.

В Голландії появилася праця про права людини, вклучає два розділи д-ра В. Душинка

Гага, Голландія. — В серпні ц. р. появилася тут друком в англійській мові більша наукова праця в двох томах, п.з. "Дослідження прав людини та основних волюнностей: світової огляд", предметом якої є перегляд положень про права людини та людських свобод в різних країнах світу. Праця, яку видав Фондация для Дослідів Плуоральних Суспільств в Газі, має понад 1100 сторінок друку та є науковим дослідженням різних расових груп, суспільних верств та окремих націй з точки бачення прав людини.

Д-р Володимир Душинка

Д-р Вілем А. Вінгевен, президент згаданого фонду, є головним редактором праці, а в склад редакційної колегії входили п-і Білфред Кром Ювінг, Клемєнс Амелюссен, Курт Глазер, Стефан Поссоні, Ян Принс, Нік Руді, Джиро Сузукі і л.п. Відітті. Між 36-ма авторами з різних країн світу є д-р Володимир Душинка, редактор "Українського Квартальника", що написав два великі розділи цієї праці.

Перший том, крім передмови головного редактора, має 18 розділів, які розглядають права людини та основні волюнності в різних країнах світу, не зв'язаних географічно між собою. Ці розділи розроблюють такі теми: Політичні тортури в СРСР (Стефан Т. Поссоні); Дискримінація проти американських муринів Дж. Мілтон Інгер; Проти-життєська дискримінація після закінчення Другої світової війни (Джезєф Доннер); Чужинські робітники в Західній Німеччині (Клемєнс Амелюссен); Євангелі: регіональний мовний й ідеологічний конфлікт (Мануель Медіа); Перу: портрет зфрагментованого суспільства (Геор

Кіссінджера щиро привітали в Пекіні, висловили застереження до політики детанту

Пекін, Китай. — Державного секретаря ЗСА Генрі Кіссінджера, який прибув з чотириденною візитом до Китайської Народної Республіки з метою підготувати ґрунт для недалекої візити там президента Джералда Форда, привітали в Китаї щиро, але такі вже на летючий міністер закордонних справ КНР Чіао Куан гуа висловили застереження, що до політики детанту, а головне щодо співпраці між ЗСА і Совєтським Союзом. Виступаючи пізніше на бенкеті, влаштуваному на честь Кіссінджера, Чіао висловився проти гегемонізму, підкресливши, що китайці вважають того слова у відношенні до закордонної політики Совєтського Союзу. Китайці переконані, що "політика детанту-це ілюзія, яка підтримує амбіції експансіоністів". Лідери Китайської Народної Республіки, — відмічав преса, — все критикували політику співпраці ЗСА з

СССР, але ніколи перед тим не використовували нагоди в часі відвідин Кіссінджера, щоб публічно критикувати детант.

Відповідаючи на привітання і критику, Генрі Кіссінджер заявив, що друзини співпраці Вашингтону з Пекіном, нікому не загрожує". Політичні спостерігачі вважають, однак, що обидві сторони, Китай і ЗСА, частинно використовують свої прилюдні висловлення для натиску на Совєтський Союз. Перед бенкетом відбулася офіційна зустріч Кіссінджера з заступником прем'єр-міністра КНР Тенг Гіаю піньгом, до якої прислухалися закордонні кореспонденти, акредитовані в Пекіні, користувачі голосниками у слідувачій кімнаті. Обидва державні мужі мають в плані зустрітись ще раз перед відходом Кіссінджера і обговорити деякі подробиці запланованої візити в Китаї президента Форда.

Інж. Іван Шморгул назначений до Дорадчого Комітету АРБА

Вашінгтон, Д. К. — Інж. Шморгул, відомий український суспільно-громадський діяч в Балтіморі, який є координатором Дорадчого Співдружної Ради при стеїтовій комісії Меріленду для відзначення 200-річчя Американської Незалежності, був назначений до 25-членного Дорадчого Комітету для участі расових, етнічних і автохтонних груп у святкуванні 200-річчя ЗСА. Про найменування інж. І. Шморгула до Крайового Дорадчого Комітету повідомив Джон В. Ворнер, голова Адміністрації для Відзначення 200-річчя Американської Незалежності (АРБА). 25-членний Дорадчий Комітет був створений минулого літа Дж. Ворнером для стимулю-

вання ширшої участі етнічних і расових груп у відзначенні 200-річчя ЗСА на крайовому, регіональному, стеїтовому і місцевому рівнях. Інж. Шморгул є від років активний в Республіканській партії. Він є секретарем Крайової Федерації спадщинних груп при Крайовому Комітеті Республіканської партії. Минулої весні інж. І. Шморгул був назначений членом езекутивного комітету Крайової Етнічно-расової Ради для відзначення 200-річчя Америки. Інж. Шморгул є професійно затверджений в Центрі електронічних систем в Балтіморі, де він займає пост управителя фабричного устаткування. Він і його дружина є членами УНСоюзу.

У стеїті Вашингтон створено Комітет 200-ліття Америки та 100-ліття Українського Поселення

Сіател, Ваш. (В. К.). — Українська громада у стеїті Вашингтон не є численною, але вона відносно дуже активна і не пропускає жадних нагод, щоб гідно репрезентувати українську ідентичність серед американського світу та познайомити громадянство з українськими проблемами і аспіраціями. Всі активні українці зорганізовані в Українсько-Американському Клубі, який зацінував п'ять років тому і проявляє широку діяльність. З нагоди 200-ліття ЗСА та 100-ліття нашого поселення, громада створила Комітет для гідного відсвяткування цих роковин. В склад Езекутивного Комітету ввійшли: Володимир Клоос — голова, Волтер Мітрополіт — заступник голови, Надя Дашин — секретар і Орест Даниш — скарбник.

Комітет вже офіційно зареєстрований та поробив старання одержати дорівнюючі фонди, що їх стеїтова комісія вже ім признала — тільки федеральний уряд має ще даний фонд затвердити. Комітет запланував святкування у формі фестивалю, який відбудеться 1-го лютого 1976 р. в Сіатлі. В програмі фестивалю візьмуть участь мистці української пісні і танку, а також буде виставка українського народного мистецтва. Фестиваль запланований на високому мистецькому рівні і розрахований на численну неукраїнську публіку. В миклому подібні імпрези відісвяткували тисячі американців — завжди захоплені чаром української пісні і танку та артистичною душею нашого народу, яка виявляється в чудових виробках народного мистецтва.

СВОБОДА

В. Ласовський

НА СТОРОЖІ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА

На сторінках „Свободи“ неперелічена кількість. Це розмірю невідомо друкувалося дві доповіді ред. Давиденка (голови УТЦ) і інж. Вовка, які в центрі уваги ставили хвилюючі питання генетики української мови на рідних землях, задокументованого словникового видання підсвідомою українською Академією Наук. Обидві доповіді були читані на конференції УТЦ з нагоди його десятиріччя існування, в приміщенні НТШ в Нью-Йорку в травні н.р. Крім них привітали присутніх цікаву доповідь д-ра В. Лева про словникарство на ЗУЗ і широкі висвітлення до імпозантною своєю чисельністю виставки словників, а в тому деяких „білих кружків“, надбав інж. М. Пежанського.

Чотири доповіді розкрили перед слухачами широку панораму хвилюючих явищ, пов'язаних з багатством української мови, муральною праці тих, що занесли в словники висліді своєї фанатичної досвідної праці, до якої належить В. Лева, що обстоювала частоту української мови та її окремішність від „староукраїнської“. А саме було й так, що занесений в словник українським мовознавцем термін, зачерпнутий із мовних скарбів фольклору, який він заступив штучно насадженими русифікаторами з московської мови, давів притоку до надкукування на нього органів „безпеки“ за вияв націоналістичних тенденцій. Скільки то сторожів достойності й незламності української мови платило життям за свою любов до неї і невгугнуто принципів!

Перед аудиторією конференції сиділи за столом чотири діячі УТЦ, чотири, з небагатьох несправних, сторожів наших мовних скарбів, а в тім і термінологічних збірках, авторів і редакторів зладкуваних собою словників, а що більше і видавців власним коштом, як оце інж. Пежанський. Невеличка група учасників Українського Термінологічного Центру, це єдині захисники мовного багатства нашого народу і його мовних законмірностей, що на них зазіхають москвини. Ця невеличка група взяла на себе обов'язок ставити чоло русифікаційним процесам; докучивши цілими бригадами наших кавнів з науковими титулами різних наукових інститутів на чолі з Українською Академією Наук, унапрямованих в лінгвістичних вісцеріях, кремльськими імперськими плянувальниками. І про почену, неочікувану місію ця група повинна вже цілих десять років, немочувана загалом, без матеріальної і моральної допомоги, злезна на власні сили, а єдиним відгомном на її некорисливу, самовіддану працю, це часом відлучення з-за оплоту невідомої критики.

В посіданні УТЦ, либонь унікальна в світі, колекція українських словників. Їх

МУЗИКА І ТАНЦІ НЕ ЗНАЮТЬ КОРДОНІВ

Совєтська молодь любить західну музику і танці

(М. Р.). — „Рок“ музика і танці, які акомпанують їй, прийняли в СРСР кілька літ тому. Хоча батьки і старші люди журилися і журяться тим, молодь полюбила цю музику й танці та не гадає відірватися від неї. Вчаться їх від чужих туристів і журналістів і кін. Цього літа тисячі молодих людей в усьому СРСР заповнили розмірно нечисленні клуби, кавари та танцювальні м. а й дачники в парках, щоб вертяться до звуків оркестру, скрипльованих підслухованим. Репортерка „Вечерної Москви“ Черпанова, пройнята страхом, каже, що й запропоновував Боб, молодий чоловік у дітях, що надіти її того танцю. Було це в одному з найпопулярніших садів Москви. „Найперше ви скачете на одній нозі, потім на другій, схилите плечі та потрясите головою і стегнами. Це елементарні початки.“

Черпанова розглянулася кругом і побачила, що майже всі люди танцювали так, як говорив Боб. На жаль, ніщо не є в силі конкурувати з цією „пересторонною“ танцювальною „помістю“.

„Чого люди дають свої гроші, — це не мали суми, — щоб танцювати до „аршини музики“? — записав Ф. Юров у московському „Комсомольці“. „Хлопці навчаться вдаряти чотири акорди і тоді вже їм кажуть виступати на сцені за „дедюкою платано“! І, звертаючись до управителя танцювальних майданчиків, додає: — „Ви, що наполегливо повинні поширювати культуру, в той спосіб вбиваєте цю культуру“

Сне й не бачилося між нечисленною аудиторією конференції УТЦ тих, що повинні виявляти найживіше зацікавлення проблемами мови та її долі обабіч грані двох світів.

Пригадує собі минуле, коли доводилось вранці несподівано відвідати приятеля, В. І. Антоновича, що то генієл своєї передчасної смерті став, як висловився один письменник, хресним татом Шестидесятників. Хто з любителів поетичного слова не сповинив подиву до брялявності мови цього поета?!

А приходилось вона йому дуже туго, бо виростає на Лемківщині і специфічності лемківської лексики та вагомість створювали йому величезні труднощі в творчому орудуванні літературною мовою. Я заставив Антоновича в ліжку, обложеного словами „Кожного ранку, надіше, гризу горішки“ — так висловлював він своє вивчання літературної мови. Він же дійсно „гриз горішки“ запопадливо, аперто, вналово, бодай півгодина або годину кожного ранку. Із словниками не розставався ніколи. Цей культ словникарства, як мені відомо, був прикметний і плеяді наших неуклясників і плеяді Шестидесятників (Закінчення на стор. 3-й)

ЧОРНОВІЛ У ЗВЕРНЕННІ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

напруженості“. Якщо в розряді вбачати не короточасну конъюнктуру кампанії, тактичного або навіть престижного характеру, а розглядати її як перспективну довготривалу акцію, що має принести політичного всьому людству, то ясно, що розрядку війни не можна звести лише до деякого стримування гонки озброєнь або до розширення торгівлі. Очевидно, що мішу розрядку міжнародної напруженості й неможливості повернення до політики активної конфронтації може забезпечити не стільки військове роззброєння, скільки демітаризація психіки. Дійсність, однак, показує, що совєтські керівники, особливо Брежнев, розуміють справу інакше.

Чи відомо Вам, Пане Президенте, що проголошеною політичною розрядкою міжнародних відносин керівники КПРС прямо пов'язали з придуманим усталюю критичної думки в середині країни? Цік КПРС висувають тезу про посилення ідейної боротьби проти ідеологічних диверсій світового імперіалізму в умовах розрядки, дуже схожу на колишню тезу про посилення ідейної боротьби в СРСР в міру наближення до комунізму, що була теоретичною платформою масових репресій 30-40 років. Нині практично не відстає від теорії. Починаючи з 1972 року, в раді республік СРСР (у Росії, на Україні, в Вірменії, у республіках Прибалтики) прокотилася найбільш потужна за післясталінські часи хвиля політичних арештів та жорстоких вироків на неконституційних судових процесах (переважно закриптих). Це більшого розмаху набрали посадовці перекладування. Для посилення ролі армії та політичної політики вперше за останні десятиріччя міністри оборони та КГБ були введени до Політбюро ЦК КПРС, котре де-факто стало вищим органом державної влади в нашій країні.

Ви, Пане Президенте, підписуєте міждержавні угоди не з керівником держави, а з лідером правлячої партії. Особливо масовою й жорстокою була кампанія репресій 1972-73 років на Україні. Кілька десятків осіб було кинено за ґрати або в психіатричні лікарні, зачислено до в'язничого типу. Під час цієї кампанії сліди „ідеологічних диверсій“ знаходили в віршаві поетів та картиках художників, у літературознавчій та публіцистичних статтях, навіть у інтимному листуванні та робочих заготовках літератури. Якби щось подібне відбувалося в ЗСА, то задля того, щоб Ваші співвітчизники навчилися „одностапно схвалювати“ дії влади, пошунув з них доволі б посадити до в'язниць, а іншу половину перевернути на в'язничих наглядачів.

Слідчі КГБ навіть не приховують від нас, арештантів останніх років, що вони поставили перед собою завдання за кілька років повністю викоринити всяку опозицію, яка, мовляв, заважає проведенню політичних реформ, відкрито заявляючи перед усім світом про різні наболілі проблеми СРСР. Особливу ненависть каральних органів викликають спроби видігнути національну проблему.

Ми, совєтські політичні в'язні, підтримуємо позицію Конгресу ЗСА як закону, що може хорисно вплинути на нашу важку долю потенційно вільних в'язнів цієї системи. Я особисто звернувся 1 березня н.р. до Президії Верховної Ради СРСР з заявою про збрення совєтського громадянства і з проханням випустити мене поза межі СРСР. З подібними доцільними заявами звертались до совєтських установ також інші громадяни, що належать до різних націй СРСР.

Хочеться вірити, Пане Президенте, що дійсно турбуючись долею пролеву розрядки міжнародної напруженості, Ви, під час Вашої зустрічі з Брежнєвим або іншим шляхом, звернете увагу совєтських керівників на існуючі про вільний в'язнів громадян з СРСР і вкажете, що неможливо тривало і серйозно посилювати напруженість в міжнародних відносинах при збереженні прийнятого в СРСР курсу на придушення всякої критичної думки.

З повагою
Вячеслав Черновіл,
український журналіст,
політв'язень

1 серпня 1975 р.

СОВЄТСЬКІ ПОЛІТВ'ЯЗНІ ДОМАГАЮТЬСЯ СВОЇХ ПРАВ

(3)

15. Будь-які форми примусу ПЗК до праці забороняються. Адміністрація місць позбавлення волі повинна дати бажаним працювати таку можливість. Оплата праці ПЗК відбувається за нормами і роздінками, що діють в народному господарстві. Якнебудь відтягнення від зарплати ПЗК на покриття витраток на їх утримання в місцях позбавлення волі не переводяться.

Тривалість робочого дня і тижня, надання чергових відпусток і відпусток по хворобі — відбувається на базі загальногромадянського законодавства про працю.

Труд ПЗК організується з дотриманням правил охорони труда і техніки безпеки, установлених законодавством про працю.

Час праці в ув'язненні зраховується в загальний трудовий стаж політв'язня.

16. Якнебудь пониження людської гідності є недопустимим. Забороняється примушувати ПЗК стрити волосся, носити одяг спеціального зразка, носити іменні або камерні знаки на одязі, скидати шапки і вставати перед представниками адміністрації і дому подібно.

17. При етапуванні ПЗК за межі місця позбавлення волі, в якому він перебуває, адміністрація повинна не пізніше як за три доби поінформувати самого ПЗК і його рідних про місце, куди його відправляється, і про мету етапування.

18. Адміністрація місць позбавлення волі повинна забезпечити ПЗК харчуванням за оптимальними науково-

обґрунтованими нормами, а також з урахуванням стану здоров'я.

Будь-яке зменшення ці обмеження харчування в залежності від поведінки або переконань ПЗК недопустиме.

19. Адміністрація місць позбавлення волі повинна безкоштовно забезпечити ПЗК одягом, взуттям, постільними речами, відповідно до сезону, і такими, що підходять місцевому кліматові. Носіння одягу єдиного зразка не є обов'язковим.

20. Адміністрація місць позбавлення волі повинна безкоштовно забезпечити політв'язнів приміщенням для життя, споживання їжі, зайняття і інших потреб в залежності до існуючих громадських норм і санітарно-гігієнічних вимог.

21. Опріч медичного обслуговування засуджених, яке передбачене діючим законодавством, ПЗК також мають право запропувати по своїй угоді медичних робітників, в тім числі і лікарів із закордонних країн, з метою медичного огляду і одержання кваліфікованих консультацій.

При відсутності в санітарній частині місць позбавлення волі медиків, ПЗК мають право замовляти їх лебуди за своєю угоді, а медична частина повинна прийняти ці медики і використати їх за призначенням.

22. Обмеження перебувань ПЗК на відкритому повітрі є недопустимим.

23. Крім їжі, одягу, взуття і постільних речей, даних безкоштовно адміністрацією місць позбавлення волі, ПЗК також мають право без обмежень доставати від рідних і інших осіб, а також роздобувати через торговельну мережу продукти харчування, одяг і предмети побуту і користуватися ними.

24. ПЗК мають право отримувати гроші від рідних і інших осіб, а також вправі вільно коридкувати своїми грошовими засобами.

Наведений перелік вимог, крім того шкідливо згоджується з положеннями статті 1 „Основ ПЗК“ (Виправно-трудове законодавство — прим. ред.) про те, що вико-

FOUNDED 1963
Krainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — \$24.00, на пів року — \$12.50, на 3 місяці — \$6.50. Для членів УНСоюзу 65¢ м.с. За кожен зміну адресу — 25¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
Листи, дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поштом Редакції. Редакція застерігає собі право в потрібні випадках і скорочувати надіслані матеріали. Незадоволені матеріалами повертається тільки тоді, коли автор собі не виразив застеріг. долучення за адресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P. O. Box 348 Jersey City, N.J. 07308

Щоб світ почув їх голос

На іншому місці в цьому числі „Свободи“ надрукований лист-звернення узяного в Мордовських каторжних таборів в Совєтському Союзі політв'язня українця, Вячеслава Черновіла, до президента 3-днаних Стейтів Америки Джерарда Форда. Лист говорить сам за себе, але виснає питання: чи і коли він почав або постане до рук, якщо вже не самого президента Форда, то бодай до рук когось з його асистентів чи дорадників?

Це саме відноситься і до всіх інших звернень, листів та всіляких документів підсвідоміть громадян, зокрема перекладаних і засуджених політв'язнів, які різними шляхами і способами предістаються на Захід. Вистачить переглянути „Свободу“ за останні кілька місяців, і таких документів можна в ній знайти вже цілі десятки. Але, коли мова про світ, то ці документи, надруковані тільки українською мовою і тільки в українській газеті, можна б порівняти з тими дорогоцінними перлами-скрижалками, що лежать на дні моря.

Правда, багато з цих документів „Свобода“ друкує в цілості, ао іх реферус англійською мовою в англійськомому „Українськомому ліжневнику“. Деякі з цих документів, перекладені на англійську мову в „Свободі“, були вислані на різні адреси. Нам відомо також що ряд документів був перекладений на англійську мову та вислані на різні адреси „Прологом“, „Смолоскипом“, Канцелярією УККА та навіть деякими приватними особами. Проте, все це в більшій чи меншій мірі принагідне, бо немає у нас установ, яка займалася б справами обов'язково, постійно і планово.

Логіка каже, що на нашому американському терені найбільш покликаним до цього є канцелярія УККА. Але, щоб могли цю переважну функцію виконувати, вона повинна мати до розпорядження не одного, але потрібну кількість кваліфікованих перекладачів, та взагалі розпоряджати апаратом для негайного і факхового виконання цієї переважної функції. Це ж бо те поширення правди про Україну, яке ми зарохуємо до найперших наших завдань на поселення. Очевидно, що на це потрібні фонди, — і то поважні фонди. Але досвід вчить і переконує, що наша громада готова підтримати кожному добру акцію додатковими і збільшеними пожертвами. Вона підтримає і акцію, про яку мова. Йдеться бо про те, щоб світ почув голос тих, які мають найбільше право говорити в імені українського народу!

Відрядні перспективи

Минулого тижня Федеральна Рада Резерв повідомила, що протягом вересня індустріальна продукція ЗСА зростає на 1.9 відсотка, що становить найвищий місячний зріст за останні 11 років. Це вже 5-ий місяць підряд, індустріальна продукція зростає, після 8-місячного постійного зменшення. За твердженням урядових економістів, як також чільних спеціалістів із приватного сектора, вересневий зріст індустріальної продукції вказує, що поліпшення економічної ситуації йде навіть швидшим темпом, ніж передбачував Уряд.

Повідомлення Ради Резерв дає найпереконливіший досі доказ, що економічна рецесія, яка розпочалася в листопаді 1973-го року, дійшла до свого найгіршого пункту в квітні цього року і тепер уже можна сподіватися постійного поліпшення економічної ситуації в країні. Як і в попередніх 5-ох місяцях, протягом вересня індустріальна продукція виявила найбільший зріст в продуктах широкого вжитку, а також у бізнесовому устаткуванні. В загальному, від квітня цього року індустріальна продукція зростає вже на 5.7 відсотка та існують всі перспективи, що цей зріст продовжуватиметься, хоча немає таким шкоро темпом, як у вересні.

На перспективи дальшого поліпшення економічної ситуації ЗСА вказують також інші повідомлення Уряду. Минулого тижня Департамент торгівлі поінформував, що майже всі роздріни та гуртові торгівлі протягом серпня почали збільшувати свої запаси різних продуктів, хоча протягом попередніх 6-ох місяців вони не тільки не збільшували запасів, але не могли продати навіть тих продуктів, що їх мали в складах. Крім того, різні фірми продуктів широкого вжитку почали одержувати нові великі замовлення, що запевняє додаткове збільшення продукції, а також дальше зменшення кількості безробітних. Країна, значить, продовжуватиме „виздоравливати“ від найгіршої рецесії від часу 1930-их років.

Ще одним відрядним явищем треба вважати заяву Джеймса Пейта, асистента секретаря торгівлі, що Уряд передбачає, що коли незабаром будуть оприлюднені дані про загальний національний прибуток за третій квартал цього року то вони виявлять, що цей прибуток, який є сумою продукції та послуг, буде на 9 або й на 10 відсотків більший від загального національного прибутку в другому кварталі цього року.

Отже, існують дійсно відрядні перспективи щодо дальшого поліпшення економічної ситуації в ЗСА.

Нова стратегічна ракета ЗСА викликала тривогу в Москві

Москва. — Обсерватор що-денника „Нью Йорк Таймс“ в Москві Дрю Мідделтон пише, що нова американська далекосяжна ракета, про випуск якої написала преса і підтвердив секретар оборони Джеймс Шлессінджер, викликала певну тривогу в Москві і була темою розмов на розброшевій конференції в Відні.
Нова ракета це в дійсності безпілотний літак, який може бути керований з землі, але може також летіти до цілі при допомозі власної апаратури, несучи на своєму складі всяку зброю — конвенційну і атомову. В доповненні до інших балістичних далекобійних ракет, цей новий винахід завершує стратегічне озброєння і дає абсолютну перевагу ЗСА. Нову ракету можна вистрілювати з землі, з кораблів і підводних човнів.

Відділ ООЧСУ в Амстердамі відзначив своє 25-річчя

Дня 4-го жовтня в п. 15-й Відділ ООЧСУ в Амстердамі Н. Н. відзначив своє 25-річчя. В залі Українського Дому зібралася члени делегати і гості з сусідніх місцевостей. Голова Відділу, інж. М. Сидерський, вітав присутніх, містерів парох, о. В. Сютік, ЧСВВ, провів молитву...

ПРО ЧОРНУ КАВУ І БІЛУ КОРОЛЕВУ

(Замість малого фейлетону) В началі бі чорна каву... А історично було так: у неділю, 7-го вересня цього року, в мене були гості. То гарно було, бо піло, ще й хороше походило... На щастя, поборовався не справляються. Коли й про чорну каву питають: "як і чому мейлі воліте: алячкі, репершні, чи модерні?"...

Вшановано пам'ять проф. Б. М. Лисняського

У 83-тє річчю народження (22-го вересня 1892 року) і 23-тє річчю смерті (7-го вересня 1952 р.) заходимо хрещенці покійного проф. Б. М. Лисняського, Лариса Діак з роду Мельниченко та з активною допомогою проф. Петра А. Плевака в Парижі, в цьому році поставлено, а 7-го червня поставлено пам'ятник протоієр. о. Омелянченку. Пам'ятник цей, на могилі проф. Лисняського новий з доброго графіту, з надмірною плітотю замість вигнєтого і дощаним навішаного, цементового, що на ньому й написів не можна було відчитати.

Філадельфійські інженери відбули осінній пікнік у Лігайтоні

Пікнік Філадельфійських Інженерів 14-го вересня 1975 року, на Оселі Ім. Олега Ольжича у Лігайтоні був дуже приємною товариською imprezoю, якою, нововибрана Управа ТУІА, під головуванням д-ра О. Білка, започаткувала свою діяльність. До успішності impreзи, причинилось і те, що перевозили інженери на спілку з пластикунами, а докладніше сказавши, при спідві Куреня УПС "Чортополохи" з Філадельфії, під командою куріної, — Г. Прасцікої, допомогли витворити мило, товариську атмосферу, в цей гарний осінній день.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації "Свободи" ПОВІДОМЛЄМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІ І ПОДИНОКІ ОСОВІ, що Адміністрація не буде поміщувати жадних оголошень

В книгарні Свободи можна набути шкільні підручники: РІДНЕ СЛОВО — Перша читанка після букваря \$4.20, РІДНИЙ КРАЙ — Читанка для 2-го року навчання 4.20, РІДНИЙ ЗЕМЛІ — Читанка для 3-го р. навч. 6.00

СВОБОДА 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

ЦІНИ ОГООШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ "СВОБОДА" 1 ЛІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за алядеві, посмертні згадки, розшуки, подвійні \$ 3.00

І. Д. Але вертаймося до impreзи. "Виводять тих місів". Красуна в красуню, ідеальні вишїри тіла, гарні личка. А те ще показують кандидаток у різних стріжх — від "максі" й до "міні" — словом, тут і без чорної кави до "третіх півнів" не заснемо... Є тут цього кнїту до вибору, бо, на відміну до кольору (міс Аляска, Гавай і Алябама темніші — чи пак, зовсім темнішірі). Коли ж заповідає, блискучий актор і пісенькар, раптом загубив елюквенствіт і, заповівши "міс Огайо — Аляска" — почав плутати "Лльше", Лльче... "чєнко" — на сцену вийшла постанція, що примусило нашого сідогового брата вигукнути: "Ось де краса — муха не встє!..."

Дмитро Николєнко і Олекса Мельниченко УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

GOOD OPPORTUNITY TO START YOUR OWN BUSINESS Reasonable terms available on a sublease basis stores for food use or non food use. Vineland, N.J. 17,000 sq. ft.; Trenton, N.J. Lawrence Ave. 22,900 sq. ft.; Northest Blvd. Wilmington, Del. 22,800 sq. ft.

ПЕТРО ЯРЕМА УКР. ПОТРЕБНИК Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОГОЛОЩЄННЯ КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА Peter Jarema 129 EAST 7th STREET NEW YORK, N.Y. ORegion 4-2568

КОВАЛЬЧИН FUNERAL HOME Completely AIR CONDITIONED Займається Похоронами в стрєті NEW JERSEY. Ціни приступні для всіх Обслуговує чесна й найкраща. У випадку смутку в родині, кличте, як в цєм, так і в ночі

WILLIAM F. RASLOWSKY, Manager 129 Grand Street (cor. Warren Street) Jersey City, N.J. 07302 HEnderson 4-5131

SINKOWSKY FUNERAL SERVICE 3535 East Tremont Avenue BRONX, N.Y. 10465 Tel.: 863-2475 191 Avenue "A" Tel. 674-8680 Директор НОСІФ СЕНКОВСЬКИЙ

ТАРЗАН, Ч. 7381. Тарзан постачає харчі I LEARNED MUCH ABOUT THE GROUP FROM JANE'S LETTER. I RETURNED IT AFTER WRITING: "I AM TARZAN OF THE APES!" "SINCE THEY HAD NEEDED FOR MEAT, WITHOUT THE ABILITY TO PROCURE IT, I REGULARLY LEFT A GIFT AT THE DOOR..." "OF COURSE, AT TIMES, I WAS A LITTLE CARRIED AWAY WITH MY DESIRE TO PLEASE... ONCE I LEFT A LION!"